

Verklaring

Translations proofread by EDPB Members.

This language version has not yet been proofread.

Verklaring inzake de beperkingen van rechten van betrokkenen in verband met de noodtoestand¹ in bepaalde lidstaten

Vastgesteld op dinsdag 2 juni 2020

Het Europees Comité voor gegevensbescherming heeft de volgende verklaring vastgesteld:

1. Het Europees Comité voor gegevensbescherming (EDPB) is in kennis gesteld van de vaststelling door de Hongaarse regering van Decreet 179/2020 van 4 mei 2020 betreffende de afwijkingen van bepaalde bepalingen inzake gegevensbescherming en toegang tot informatie tijdens de staat van gevaar². Volgens artikel 1 van dit decreet worden alle maatregelen naar aanleiding van verzoeken van betrokkenen om de rechten uit hoofde van de artikelen 15 tot en met 22 AVG uit te oefenen in verband met de verwerking van persoonsgegevens voor het voorkomen, onderzoeken en opsporen van het coronavirus en het voorkomen van de verdere verspreiding ervan, alsook de daarmee samenhangende organisatie van de gecoördineerde werking van de overheidsorganen, , opgeschort tot het einde van de bij Decreet 40/2020³ afgekondigde staat van gevaar en worden die maatregelen ten uitvoer gelegd met ingang van de dag volgend op de dag na de beëindiging van de staat van gevaar. Volgens artikel 5 van Decreet 179/2020 is deze opschorting ook van toepassing op alle verzoeken tot uitoefening van de vermelde rechten van de betrokkene die al in behandeling waren op de datum van

¹ In deze verklaring wordt verstaan onder "noodtoestand": elke soort uitzonderingstoestand die op nationaal niveau wordt afgekondigd om pandemieën te bestrijden, ongeacht de specifieke aanduiding ervan naar nationaal recht.

² Decreet 179/2020 (V. 4.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején az egyes adatvédelmi és adatigénylési rendelkezésektől való eltérésről (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000179.kor>).

³ Deze informatie is gebaseerd op de informatie die is ontvangen van de Hongaarse toezichthoudende autoriteit, van ngo's en van openbaar beschikbare bronnen. Decreet 40/2020 voorziet niet in een beperking in tijd van de staat van gevaar.

inwerkingtreding van het Decreet. De betrokkene moet onverwijld na het einde van de staat van gevaar en uiterlijk binnen negentig dagen na ontvangst van het verzoek op de hoogte worden gebracht van deze beperking.

2. Zoals het EDPB eerder heeft verklaard, vormt gegevensbescherming geen belemmering bij de bestrijding van de COVID-19-pandemie. **De AVG blijft van toepassing en ook met inachtneming van de AVG is het mogelijk doeltreffend op de pandemie te reageren, bij gelijktijdige bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden.** Het gegevensbeschermingsrecht, met inbegrip van de toepasselijke nationale wetgeving, maakt het reeds mogelijk de nodige gegevensverwerkingsverrichtingen uit te voeren om ertoe bij te dragen de verspreiding van een pandemie, zoals de COVID-19-pandemie, een halt toe te roepen.
3. Op grond van artikel 23 AVG is een nationale wetgever onder specifieke voorwaarden bevoegd de reikwijdte van de verplichtingen en rechten als bedoeld in de artikelen 12 tot en met 22 en artikel 34, alsmede die bedoeld in artikel 5 voor zover de bepalingen ervan overeenstemmen met de in de artikelen 12 tot en met 22 bedoelde rechten en verplichtingen, door middel van wetgevingsmaatregel te beperken, op voorwaarde dat die beperking de wezenlijke inhoud van de grondrechten en fundamentele vrijheden onverlet laat en in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel is ter waarborging van onder andere belangrijke doelstellingen van algemeen belang van de Unie of van een lidstaat, in het bijzonder de volksgezondheid.
4. Het EDPB herinnert eraan dat **de bescherming van persoonsgegevens ook in deze uitzonderlijke tijden bij alle noodmaatregelen, met inbegrip van beperkingen die op nationaal niveau overeenkomstig artikel 23 AVG zijn ingevoerd, moet worden gehandhaafd**, om er zo toe bij te dragen dat de overkoepelende waarden van de democratie, de rechtsstaat en de fundamentele rechten waarop de Europese Unie is gegrondvest, worden geëerbiedigd: enerzijds moeten alle maatregelen van de lidstaten de algemene rechtsbeginselen en de wezenlijke inhoud van de grondrechten en fundamentele vrijheden onverlet laten en mogen zij niet onomkeerbaar zijn, anderzijds moeten de verwerkingsverantwoordelijken en de gegevensverwerkers de gegevensbeschermingsregels in acht blijven nemen.
5. **Elke beperking moet de wezenlijke inhoud van het aan een beperking onderworpen recht onverlet laten.** Beperkingen die dusdanig algemeen, omvangrijk of inbreukmakend zijn dat een grondrecht daardoor van zijn wezenlijke inhoud wordt ontdaan, zijn niet gerechtvaardigd. Als het wezen van het recht geweld wordt aangedaan, moet de beperking als onrechtmatig worden beschouwd, zonder dat nader hoeft te worden onderzocht of de beperking een doel van algemeen belang dient of voldoet aan de criteria van noodzakelijkheid en evenredigheid.
6. De verwerking van persoonsgegevens moet ten dienste staan van de mensheid en binnen deze context is een van de belangrijkste doelstellingen van de gegevensbeschermingswetgeving dat de betrokkenen meer controle krijgen over hun gegevens.
7. Om deze controle te garanderen, genieten de betrokkenen een aantal rechten in het kader van het recht op gegevensbescherming. Het recht van inzage en het recht op rectificatie zijn verankerd in artikel 8 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna "het Handvest" genoemd). Die rechten zijn in de algemene verordening gegevensbescherming (hierna: "AVG" genoemd) uitgewerkt en aangevuld met een aantal extra rechten, zoals het recht van bezwaar, het recht op wissing en andere nieuwe rechten, zoals het recht op overdraagbaarheid. Het belang van de rechten van de betrokkenen mag niet worden onderschat. Deze rechten vormen de kern van het

fundamentele recht op gegevensbescherming en de toepassing ervan moet de algemene regel zijn. Tegen deze achtergrond moet artikel 23 AVG worden gelezen en geïnterpreteerd.

8. **Volgens artikel 52, lid 1, van het Handvest moeten beperkingen op de uitoefening van de bij het Handvest erkende rechten en vrijheden “bij wet worden gesteld”.** Dit sluit aan bij de formulering “voor zover bij de wet is voorzien” in artikel 8, lid 2, van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens⁴, die niet alleen inhoudt dat het nationale recht moet worden nageleefd, maar ook betrekking heeft op de kwaliteit van dat recht, die verenigbaar moet zijn met de rechtsstaat. **Met name moet het nationale recht voldoende duidelijk zijn in zijn bewoordingen om de burgers een adequate indicatie te geven van de omstandigheden waarin en de voorwaarden waaronder de verwerkingsverantwoordelijken dergelijke beperkingen kunnen opstellen. Deze strikte norm moet gelden voor alle beperkingen die door de lidstaten kunnen worden opgelegd.**
9. In overeenstemming met de AVG en de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is het inderdaad van essentieel belang dat **wetgevingsmaatregelen⁵ die tot doel hebben de reikwijdte van de rechten van de betrokkenen te beperken, voorspelbaar zijn voor de personen die eraan zijn onderworpen**, onder meer wat betreft de duur ervan. In dit verband is het EDPB, met name wanneer beperkingen worden vastgesteld in het kader van een noodtoestand ter bescherming van de volksgezondheid, van mening dat beperkingen die voor een niet nader bepaalde periode worden opgelegd, met terugwerkende kracht gelden of aan niet nader omschreven voorwaarden zijn onderworpen, niet aan het criterium van voorspelbaarheid voldoen.
10. Bovendien zijn beperkingen uitzonderingen op de algemene regel, die als zodanig slechts in beperkte omstandigheden mogen worden toegepast. Volgens artikel 23 AVG moeten beperkingen in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel zijn ter waarborging van een belangrijke doelstelling van algemeen belang van de Unie of van een lidstaat, zoals de volksgezondheid.
11. De voorspelbare beperkingen **moeten daadwerkelijk beantwoorden aan een belangrijke doelstelling van algemeen belang van de Europese Unie of een lidstaat die moet worden gewaarborgd**, d.w.z. de volksgezondheid in het geval van de huidige noodtoestand in sommige lidstaten. Dit verband tussen de beoogde beperkingen en het nagestreefde doel moet duidelijk worden vastgesteld en

---

⁴ Zie in het bijzonder, EHRM, 14 september 2010, Sanoma Uitgevers B.V./Nederland, EC:ECHR:2010:0914JUD003822403, punt 83: "Voorts merkt het Hof met betrekking tot de woorden 'voor zover bij de wet is voorzien' en 'bij de wet zijn voorzien' in de artikelen 8 tot en met 11 van het Verdrag op dat het Hof het begrip 'wet' altijd in de 'materiële' zin van het woord heeft opgevat, en niet in de 'formele' zin; het omvat zowel 'geschreven wetten', waaronder regelgeving van lagere rang en regelgevingshandelingen die door beroepsorganisaties zijn vastgesteld in het kader van hun door de wetgever gedelegeerde normatieve bevoegdheid, als het 'ongeschreven recht'. De term 'wet' kan derhalve zowel het geschreven recht als het 'rechtensrecht' omvatten. Kortom, de 'wet' is de geldende bepaling zoals de bevoegde rechtbanken die hebben geïnterpreteerd." Wat het begrip "bij wet worden gesteld" betreft, moeten de door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ontwikkelde criteria worden gebruikt, zoals de advocaat-generaal van het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft voorgesteld in zijn conclusies in de gevoegde zaken C-203/15 en C-698/15, Tele2 Sverige AB, ECLI:EU:C:2016:572, punten 137-154, of in zaak C-70/10, Scarlet Extended, ECLI:EU:C:2011:255, punt 99.

⁵ Overweging 41 AVG: "Wanneer in deze verordening naar een rechtsgrond of een wetgevingsmaatregel wordt verwezen, vereist dit niet noodzakelijkerwijs dat een door een parlement vastgestelde wetgevingshandeling nodig is, onverminderd de vereisten overeenkomstig de grondwettelijke orde van de lidstaat in kwestie. Deze rechtsgrond of wetgevingsmaatregel moet evenwel duidelijk en nauwkeurig zijn, en de toepassing daarvan moet voorspelbaar zijn voor personen die eraan onderworpen zijn, zoals vereist door de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie ('Hof van Justitie') en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens."

aangetoond. Het bestaan van een pandemie of enige andere noodsituatie vormt op zichzelf onvoldoende reden voor welke beperking van de rechten van betrokkenen dan ook; elke beperking moet daarentegen duidelijk bijdragen aan de verwezenlijking van een belangrijke doelstelling van algemeen belang van de Unie of van een lidstaat.

12. Bovendien moet worden benadrukt dat uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie volgt dat **beperkingen van de rechten van betrokkenen alleen mogen worden toegepast voor zover dat strikt noodzakelijk en evenredig is** om een dergelijke doelstelling van volksgezondheid te bereiken⁶. De in verband met een pandemie afgekondigde noodtoestand is een juridische voorwaarde die de beperking van rechten van betrokkenen kan rechtvaardigen, mits deze beperkingen niet verder gaan dan wat noodzakelijk en evenredig is om de doelstelling van volksgezondheid te bereiken.
13. Het EDPB is derhalve van mening dat ook beperkingen die bijdragen tot de bescherming van de volksgezondheid in een noodtoestand, strikt beperkt moeten zijn qua reikwijdte (bijvoorbeeld wat betreft de rechten van de betrokkenen of de categorieën van de verwerkingsverantwoordelijken waarvoor zij gelden) en qua duur. De beperkingen moeten met name beperkt blijven tot de duur van de noodtoestand. De rechten van de betrokkenen kunnen worden beperkt, maar hun niet worden ontzegd.
14. Bovendien moeten de in artikel 23, lid 2, AVG bedoelde garanties volledig in acht worden genomen, met name wat betreft de noodzaak van specifieke bepalingen met betrekking tot de doeleinden van de verwerking, de categorieën persoonsgegevens, de reikwijdte van de beperkingen, de waarborgen ter voorkoming van misbruik of onrechtmatige toegang of overdracht, de specificatie van de verwerkingsverantwoordelijke of de categorieën van de betrokken verwerkingsverantwoordelijken of de risico's voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen.
15. Het EDPB is van mening dat beperkingen die in het kader van een noodtoestand worden vastgesteld en de toepassing van de rechten van betrokkenen en de verplichtingen voor verwerkingsverantwoordelijken en gegevensverwerkers zonder duidelijke beperking van tijdsduur opschorten of uitstellen, feitelijk neerkomen op een algemene schorsing van deze rechten en niet verenigbaar zijn met de wezenlijke inhoud van de grondrechten en de fundamentele vrijheden. Bovendien moet de behandeling van een verzoek tot uitoefening van de rechten van betrokkenen, bijvoorbeeld met betrekking tot het recht van bezwaar op grond van artikel 21 AVG, tijdig worden verwerkt om zinvol en doeltreffend te zijn. In dit verband zou een regeling waarbij de behandeling van verzoeken van betrokkenen door de verwerkingsverantwoordelijke zonder specifieke beperking in de tijd wordt uitgesteld of opgeschort, dan ook neerkomen op een volledige belemmering van de uitoefening van de rechten zelf.
16. Overeenkomstig artikel 57, lid 1, onder c), AVG moet de nationale toezichthoudende autoriteit door de nationale autoriteiten die beperkingen op grond van artikel 23 AVG overwegen, tijdig worden geraadpleegd en moet zij de bevoegdheid krijgen om op de toepassing van dergelijke beperkingen toe te zien. Het EDPB ondersteunt het streven van de nationale toezichthoudende autoriteiten om ervoor te zorgen dat op grond van nationale wetgevingsmaatregelen opgelegde beperkingen van het fundamentele recht op bescherming van persoonsgegevens met als doel de volksgezondheid te beschermen in het kader van de strijd tegen de pandemie, alleen van toepassing zijn voor zover zij strikt noodzakelijk en evenredig zijn om die doelstelling te verwezenlijken.

---

⁶ Zie bijvoorbeeld met betrekking tot Richtlijn 95/46/EG het arrest van het HvJ van 14 februari 2019 in zaak C-345/17 (Buivids), punt 64.

17. Het EDPB herinnert eraan dat de Europese Commissie, als hoedster van de Verdragen, de plicht heeft toe te zien op de toepassing van het primaire en afgeleide recht van de EU en te zorgen voor een uniforme toepassing ervan in de hele EU, onder meer door maatregelen te nemen wanneer overheidsmaatregelen niet in overeenstemming zijn met het recht van de Unie. Het EDPB blijft ter beschikking om de Europese Commissie overeenkomstig artikel 70 AVG te adviseren wanneer dat nodig wordt geacht.
18. Het EDPB zal de komende maanden uitgebreidere richtsnoeren geven voor de uitvoering van artikel 23 AVG.

Voor het Europees Comité voor gegevensbescherming

De voorzitter

(Andrea Jelinek)